

یادداشت

بندر چابهار در انتظار آینده

بهرام امیراحمدیان

کاشناس مسائل بین الملل

بندر چابهار تنها بندر اقیانوسی ایران است که در جنوب شرقی کشور در ساحل دریای عمان در دهانه اقیانوس هند واقع شده است. اهمیت این بندر در امکان اتصال کشورهای محصور در خشکی افغانستان و آسیای مرکزی به آب‌های آزاد است. با اتصال راه‌آهن چابهار به زاهدان امکان اتصال ریلی بندر به شبکه ریلی ایران، آسیای مرکزی و ترکیه فراهم می‌شود. بندر چابهار در کنار دیگر بندر جنوبی کشور امکان اتصال ریلی به کریدور شمال- جنوب (شبکه غرب دریای خزر، راه‌آهن‌های آزاد، راه‌آهن رشت- آستاراواز ترکمنستان در پایانه اینچه برون و در استان خراسان رضوی به سرخس و ترکمنستان و آسیای مرکزی و روسیه متصل است ولی بهره‌برداری مورد انتظار به سبب زیرساخت‌های حقوقی- قانونی، بانک و بیمه و ساختار اقتصادی کشورهای مسیر چندان فراهم نیست. کریدور شمال- جنوب برای مدت طولانی مورد بحث بوده است. این اتفاق نیفتاد زیرا تجارت هند و روسیه، که قرار بود حجم عمده‌ای را فراهم کند، برای مدت طولانی متوقف شد. در حال حاضر تجارت دو جانبه با روسیه به بیش از ۵۰ میلیارد دلار افزایش یافته است. بخش بزرگی از این تجارت واردات نفت است. با وجود عدم اطمینان در بسیاری از جبهه‌ها، واردات نفت از روسیه احتمالاً ادامه خواهد داشت. بخش روسیه و ایران کریدور شمال- جنوب عملیاتی است. پس از سالها، تعامل هند با قفقاز جنوبی نیز افزایش یافته است. دهلی نو اخیراً روابط نزدیکی در زمینه اقتصادی و حمل و نقل از طریق ایران با ارمنستان برقرار کرده است. طرح اولیه برای کریدور شمال- جنوب همچنین شامل گسترش ارتباطات به سایر شهرهای اروپایی از طریق روسیه بود. با توجه به جنگ اوکراین و تشدید تنش‌ها بین اتحادیه اروپا و روسیه، این برنامه‌ها دیگر امکان پذیر نیست. با این حال، مقامات ارمنی گزینه‌های دیگری را ارائه می‌دهند. بر اساس این طرح، کالاهای هندی نیز می‌توانند از طریق مسیر ایران- ارمنستان- گرجستان- دریای سیاه به اروپا عرضه شوند. بندر چابهار یک اتصال حیاتی است که بمبئی را از طریق راه‌روهای مختلف کریدور حمل و نقل بین‌المللی شمال و جنوب به اوراسیا متصل می‌کند. این کریدور که بیش از ۷۲۰ کیلومتر را پوشش می‌دهد، شامل مسیرهای دریایی و راه‌آهن و جاده‌های برای اتصال بمبئی به اوراسیا و آسیای مرکزی است. این پیشنهاد در توافق سپتامبر ۲۰۰۰ بین هند، روسیه و ایران مطرح شد. از آن زمان، توافقنامه کریدور شمال- جنوب توسط ۱۳ کشور از جمله روسیه، هند، ایران، ترکیه، جمهوری آذربایجان، بلاروس، بلغارستان، ارمنستان، جمهوری‌های آسیای مرکزی، اوکراین و عمان تصویب شده است. بر اساس برآوردها، کریدور زمان حمل و نقل را از ۴۵ تا ۲۰ روز به ۲۵ تا ۲۰ روز کاهش می‌دهد و هزینه حمل و نقل را در مقایسه با مسیر کانال سوئز که اخیراً به دلیل درگیری‌های منطقه‌ای با اختلالات مواجه شده است، ۲۰ درصد کاهش می‌دهد. برخی از کشورها (از جمله هند) احتمالاً تعامل خود را با افغانستان افزایش خواهند داد. برای هند، اهمیت بندر چابهار در زمینه ثبات منطقه‌ای و تعادل نفوذ چین در منطقه کاهش نیافته است. به همین دلایل، جیش‌انکار، وزیر امور خارجه هند از مقامات آمریکایی خواست است که دیدگاه محدودی نسبت به توافق بندر با ایران نداشته باشند. هند در حال حاضر سریع‌ترین اقتصاد در حال توسعه جهان است و قرار است طی دو سال آینده به یک اقتصاد ۵ تریلیون دلاری تبدیل شود. برای حفظ حرکت رشد خود و تبدیل هند به مرکز تولید جهانی تا سال ۲۰۲۰، دهلی نو نیاز به توسعه زیرساخت‌های تأمین انعطاف‌پذیر، قابل اعتماد و متنوع و اتصال به حمل و نقل در سراسر اوراسیا برای حفظ حرکت رشد خود دارد. تا سال ۲۰۲۰، هند پتانسیل صادرات بیش از یک تریلیون دلار را خواهد داشت که نیاز به ارتباطات قوی جدید اتصال با اوراسیا بزرگ برای رشد و رفاه اقتصادی پایدار دارد. بندر چابهار توسعه آن باعث تقویت تجارت بین هند و آسیای مرکزی با پتانسیل تجاری دو جانبه بیش از ۲۰۰ میلیارد دلار خواهد شد. سرمایه‌گذاران و شرکت‌های حمل و نقل هندی تمایلی به سرمایه‌گذاری در بندر چابهار نداشتند زیرا هند عمدتاً از توافقات کوتاه مدت برای عملیات بندری استفاده می‌کرد. با این حال، امضای قرارداد ۱۰ ساله با ایران در ۱۳ مه سال جاری، اعتماد سرمایه‌گذاران را افزایش خواهد داد. علاوه بر این، دهلی نو می‌تواند از مسیر حمل و نقل بین‌المللی ترانس خزر، که گاهی اوقات کریدور خاورمیانه از طریق مسیر غربی کریدور شمال- جنوب نامیده می‌شود، برای دسترسی به بازارهای اروپای شرقی، منطقه خزر و فراتر از آن استفاده کند. سیاستگذاران هندی باید سرمایه‌گذاری در بندر چابهار و کریدور شمال- جنوب را به عنوان یک مقابله استراتژیک با نفوذ رو به رشد منطقه‌ای چین در میان رقابت‌های ژئوپلیتیکی در نظر بگیرند. برای این تعهد، سرمایه‌گذاران خصوصی که توافق ۱۰ ساله چابهار را به عنوان یک فرصت می‌بینند، باید تخفیف مالیاتی دریافت کنند. در این راستا ایران باید همسایه‌ها را عمل کند و پیشنهاد چینی‌ها و پاکستانی‌ها جهت اتصال بندر چابهار به بندر گوادر را نپذیرد. زیرا در آن صورت به سبب اندازه کوچک چابهار در برابر بندر عظیم گوادر، استقلال خود را دست داده و هند ناگزیر از همکاری با این بندر کنار خواهد رفت. استقلال بندر چابهار هم برای ایران و هم هند ضروری است. بندر چابهار برای ایفای نقشی که برای آن ترسیم شده است نیاز به اتصال ریلی به راه‌آهن سراسری کشور دارد. راه‌آهن چابهار به زاهدان هنوز تکمیل نشده است. برنامه ریزی شده که در سال جاری این اتصال صورت گیرد.

محمد هاشمی در گفت و گو با «آرمان ملی»:

جریان اصولگرایی با سردرگمی مواجه است

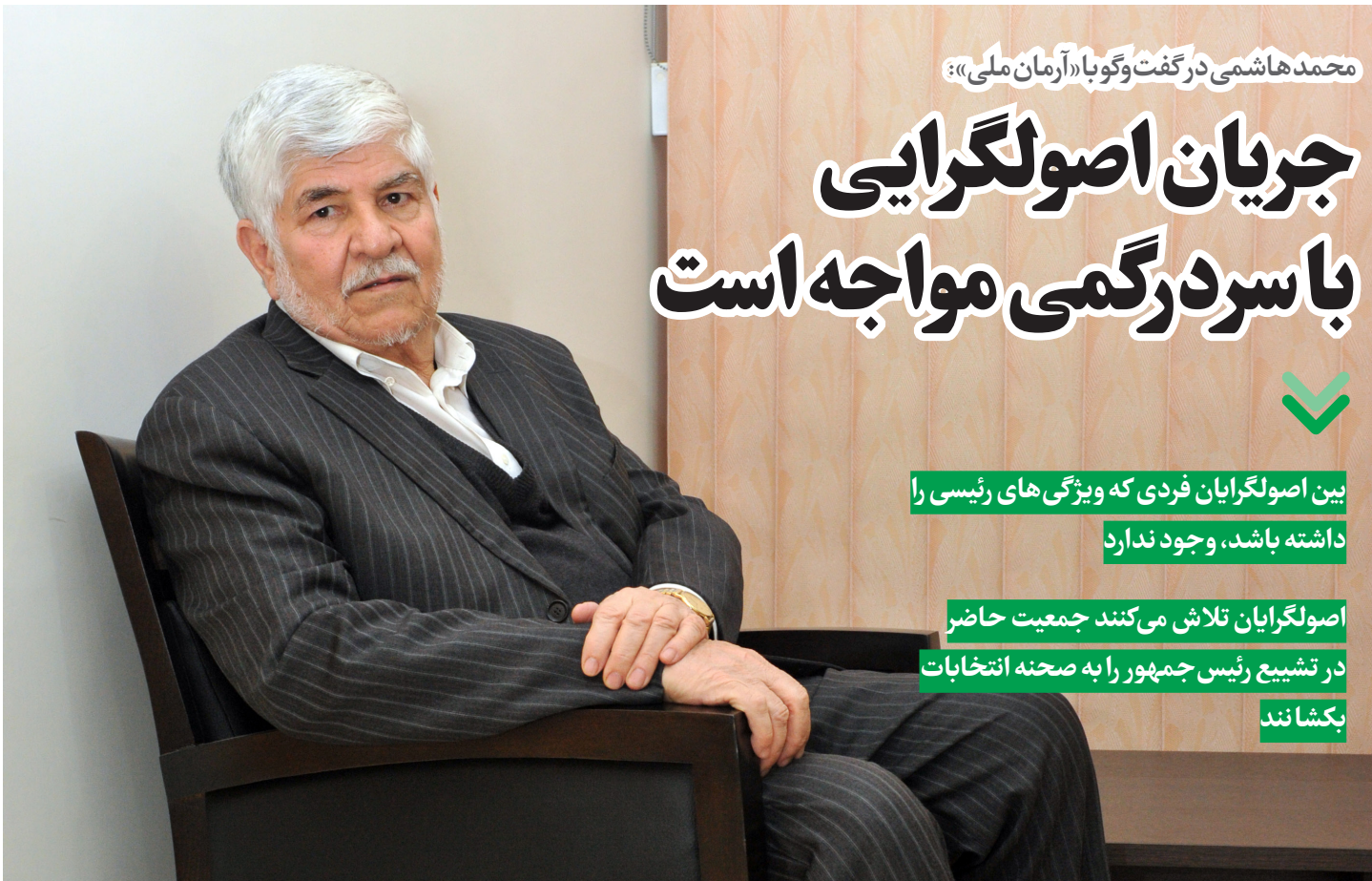
بین اصولگرایان فردی که ویژگی‌های رئیسی را

داشته باشد، وجود ندارد

اصولگرایان تلاش می‌کنند جمعیت حاضر

در تشییع رئیس‌جمهور را به صحنه انتخابات

بکشاند

دیگر جز اصولگرایی به چه میزان شرایط حضور در رقابت‌های انتخاباتی را خواهند داشت و نهاد‌های نظارتی چه رویکردی نسبت به گزینه‌های حداکثری آنها خواهد داشت؟ تنها در چنین شرایطی است که می‌توان یک انتخاباتی رقابتی را بین جریان‌های سیاسی مشاهده کرد در غیر این صورت رئیس‌جمهور بعدی کشور را نیز باید یک اصولگرا قلمداد کرد.

«آرمان ملی»، برای تحلیل و بررسی روزهای سرنوشت‌ساز پیش‌روی با محمد هاشمی فرستگانی، برادر آیت ... هاشمی و رئیس پیشین صدوسیما گفت و گو کرده است که در ادامه می‌خوانید.

آرمان ملی- احسان انصاری: شهادت ناگهانی آقای ابراهیم رئیسی فضای کشور را به سمت یک انتخابات ریاست جمهوری زود هنگام سوق داده به شکلی که پس از پایان پنج روز عزای عمومی به مناسبت درگذشت رئیس‌جمهور شاهد آغاز رقابت‌های انتخاباتی ریاست جمهوری هستیم. در این زمینه نام‌های زیادی نیز برای حضور در انتخابات آینده مطرح می‌شوند. نام‌هایی که هنوز درباره حضور با عدم حضور خود در انتخابات تأییدیه یا تکذیبیه‌ای صادر نکرده‌اند. نکته مهمی که درباره انتخابات آینده و وجود دارد این است که جریان‌های

تنه‌راهی که می‌تواند انتخابات آینده را به یک انتخابات پرشور تبدیل کند این است که جریان‌های سیاسی از انگیزه کافی برای حضور در انتخابات برخوردار باشند و این انگیزه نیز تنها با تأیید نامزدهای انتخاباتی آنها به وجود خواهد آمد. در حقیقت رقابت در انتخابات آینده باید در عمل صورت بگیرد و نه به صورت اسمی و روی کاغذ

کنونی فردی که ویژگی‌های آقای رئیسی را داشته باشد وجود دارد؟ افرادی هستند که بتوانند به عنوان رئیس‌جمهور آینده انتخاب شوند، اما با آقای رئیسی تفاوت دارند. به هر حال آقای رئیسی دارای ویژگی‌های اخلاقی و اجرایی خاصی بودند. آقای رئیسی در دورانی که مسئولیت داشتند تلاش می‌کردند مردمی و صادق باشند و در زمینه پاسخگویی به مردم نیز اهتمام جدی داشتند. از سوی دیگر از تکبر و غرور نیز به دور بودند و به همین دلیل در بین گزینه‌های دیگری که در جریان اصولگرایی وجود دارد ویژگی‌های متمایزی داشتند.

در طول سه سال گذشته در زمینه اقتصادی و سیاست خارجی با چالش‌هایی مواجه بوده‌ایم که ادامه این روند همچنان همراه با چالش‌هایی است. در چنین شرایطی اگر رئیس‌جمهور بعدی نیز بخواهد از همین روش‌ها استفاده کند با مشکل مواجه می‌شود و اگر قصد داشته باشد در مدیریت کشور تغییر رویه بدهد با مخالفت طیف تندرو جریان راست مواجه خواهد شد. در چنین شرایطی چه باید کرد؟

واقعیت این است که عملکرد سه ساله آقای رئیسی تحت تأثیر افرادی هستند که بتوانند به عنوان رئیس‌جمهور آینده انتخاب شوند اما با آقای رئیسی تفاوت دارند. به هر حال آقای رئیسی دارای ویژگی‌های اخلاقی و اجرایی خاصی بودند. آقای رئیسی در دورانی که مسئولیت داشتند تلاش می‌کردند مردمی و صادق باشند و در زمینه پاسخگویی به مردم نیز اهتمام جدی داشتند. از سوی دیگر از تکبر و غرور نیز به دور بودند و به همین دلیل در بین گزینه‌های دیگری که در جریان اصولگرایی وجود دارد ویژگی‌های متمایزی داشتند.

نگره

نگاهی به گفت و گوهای غیرمستقیم

ایران و آمریکا

مذاکرات متوقف شد؟

خبرگزاری آکسیوس اولین خبرگزاری بود که بعد از افشای اطلاعات رابرت مالی (نماینده آمریکا در مذاکره با ایران) از سوی روزنامه انگلیسی‌زبان تهران تایمز که جنجال سیاسی در میانه مذاکرات ایران و آمریکا را به دنبال داشت، اطلاعاتی درباره‌ا سرگیری مذاکرات ایران و آمریکا را با حضور نماینده‌ای جدید افشا کرد. این افشاجری‌ها که از سوی تندرورها در هر دو سوی میدان صورت می‌گیرد، اگرچه با هدف تخریب مذاکرات است اما تاکنون نتوانسته خللی بر اراده هر دو کشور برای حل منطقی مناقشات داشته باشد.

مذاکره محرمانه

یکی از اهداف اصلی دولت بایدن از هفتم اکتبر، جلوگیری از تبدیل مناقشه غزه به جنگ منطقه‌ای بوده است. تحلیل ایالات متحده این بوده که ایران نفوذ زیادی بر نیروهای مقاومت در منطقه، حزب... لبنان و شبه نظامیان در سوریه و عراق دارد که حملاتی را علیه نیروهای آمریکایی انجام دادند. از سوی دیگر تأثیرگذاری ایران بر انصار... در یمن که هنوز به کشتی‌های به مقصد اسرائیل در دریای سرخ حمله می‌کنند، مسئله دیگری است که آمریکایی‌ها را قانع کرده‌تایاپ میز مذاکره قرار گیرند. همچنین این منابع به آکسیوس گفتند که مک گروک (نماینده آمریکا در مذاکرات و جایگزین رابرت مالی) روز سه شنبه وارد عمان شده و با میانجی‌های عمانی دیدار کرده است. مشخص نیست این منابع گفتند که گفت و گو‌ها بر شفاف‌سازی پیامدهای اقدامات ایران و نیروهای نیابتی آن در منطقه و بحث درباره نگرانی‌های آمریکا در مورد وضعیت برنامه هسته‌ای ایران متمرکز بوده است. این در حالی است که دو مقام ارشد دولت بایدن این هفته مذاکرات غیرمستقیم با مقامات ایرانی در عمان را با هدف جلوگیری از تشدید حملات منطقه‌ای برگزار کردند. وادانت پاتل، معاون سخنگوی وزارت امور خارجه آمریکا نیز روز دوشنبه گفته که دولت بایدن راه‌هایی برای برقراری ارتباط با ایران دارد. وی گفت دولت بایدن به ارزیابی این موضوع ادامه می‌دهد که ایران در حال حاضر فعالیت‌های کلیدی لازم برای تولید یک دستگاه هسته‌ای قابل آزمایش را انجام نمی‌دهد.

ایران مذاکره با آمریکا را تأیید کرد

از سوی دیگر ایران نیز تأیید کرده است که مذاکرات غیرمستقیم با ایالات متحده در عمان در حال انجام است. اگرچه راهبرد دولت سیزدهم تا به امروز عدم اطلاع‌رسانی درباره مذاکره با آمریکا بوده اما از جمله نشانه‌های حضور علی باقری در عمان، توییت لارنس نورمن، خبرنگار وال استریت ژورنال بعد از سقوط با لگلد ابراهیم رئیسی بود که مدعی شد «به من گفته شده است که در دنبال نشست غیرمستقیم آمریکا و ایران در عمان در هفته گذشته است. قرار بود علی باقری مقامات اتحادیه اروپا در روز چهارشنبه در ژنو دیدار کند که آن جلسه اکنون برگزار نخواهد شد.» مذاکرات ایران و آمریکا در حالی با گذشتی است روز از حمله موشکی ایران به اسرائیل صورت می‌گیرد که حساسیت جمهوری خواهان به مذاکره با ایران بعد از آنکه کشورمان به عنوان مهم‌ترین حامی حماس شناخته شد، آنچنان بالا گرفت که در آمریکا درباره چگونگی مواجهه با ایران اختلاف نظرها افزایش یافته است. از سوی دیگر با آغاز جنگ غزه همچنان که تحلیلگران پیش‌بینی می‌کردند همچون آغاز جنگ اوکراین، متغیر خلدخه‌گر جدیدی به مذاکرات برجام برای رفع تحریه‌ها افزوده شد تا بازشدن قفل تحریم‌ها نیازمند کلیدهای بیشتری باشد. در نتیجه کانال ارتباط ایران و آمریکا در دولت سیزدهم، با آغاز جنگ غزه غالباً شاهد پیام‌هایی مرتبط با تحولات منطقه بود و کمتر صحبت از رفع تحریم‌ها در چارچوب برجام می‌شده است. در همین راستا حسین میرعبدللهیان در سال ۱۴۰۲ گفته بود: محور دانش در محور اول گفتند که دنبال گسترش دامنه‌جست نیستیم. محور دوم این بود که گفتند از ایران می‌خواهیم خویشتن‌داری کند و دیگر طرف‌ها را هم به خویشتن‌داری توصیه‌کند».

اهداف آمریکابرای مذاکره با ایران

مذاکرات ایران و آمریکا تا قبل از جنگ غزه به صورت محرمانه و از کانال عمان و به نمایندگی رابرت مالی در چارچوب برجام در حال پیگیری بود. اما افشای اطلاعات رابرت مالی در رسانه‌های انگلیسی‌زبان داخل ایران بر روند مذاکرات انگذاشت و فشار جمهوری خواهان به دولت بایدن را برای برکناری مالی به دنبال داشت. همزمان با این مذاکرات نیز نگرانی کشورهای اروپایی از بین‌المللی انرژی اتمی را افزایش داد. اما راغائل گروسی، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، به تازگی گفته که مرگ رئیس‌جمهور و وزیر خارجه ایران باعث «وقفه موقت» مذاکرات با تهران شده است. چه آنکه با وجود برخی اظهارنظرها در داخل کشور درباره احتمال تغییر دکترین هسته‌ای ایران متناسب با رفتار اسرائیل، وادانت پاتل، معاون سخنگوی وزارت امور خارجه آمریکا تأکید کرده که واشتگتن معتقد نیست که جمهوری اسلامی در حال حاضر بر روی یک بمب هسته‌ای قابل آزمایش کاری می‌کند. در همین حال به نظر می‌رسد راهبرد اصلی دولت بایدن این است که از تشدید جنگ غزه به یک جنگ منطقه‌ای جلوگیری کند و از دیپلماسی با بازداشت‌نگی استراتژیک برای منطقی‌سازی تصمیمات در خاورمیانه استفاده کند. چیک سالیوان، مشاور امنیت ملی آمریکا نیز بر تلاش‌های جاری برای حفاظت از ثبات منطقه و جلوگیری از یک جنگ تمام‌عیار تأکید کرده و گفته آمریکا انتظار دارد عربستان سعودی و اسرائیل روابط خود را در قالب یک تعامل دو طرفه بهبود ببخشند.

آرمان ملی: برادر رئیس‌جمهور شهید آیت... سید ابراهیم رئیسی اظهار کرد: مدتی در دستگاه قضائی بودم، ولی زمان ریاست برادرم، خودم را بازنشسته کردم و زمانی هم که شهید رئیسی به ریاست جمهوری رسید، با وجود پیشنهادهای آنی که بود ولی هیچکدام را قبول نکردم و ترجیح دادم مسئولیتی نداشته باشم. سیدعلی رئیس‌الساداتی افزود: برادرم با وجود مشغله‌های فراوان نسبت به صلح‌رحم و دید و بازدید‌های خانوادگی اهتمام داشت، ماهی یکبار در منزل خود روضه خانگی داشت و حداقل سالی یکبار جلساتی با بستگان داشت و بدون اینکه کسی مطلع شود، کمک‌های مالی به اقوام نیازمند می‌کرد و این مساله همیشه استمرار داشت. برادر شهید رئیسی خاطرنشان کرد: با توجه به ملاحظات و جایگاهی که برادرم داشت و برای اینکه درآمد معینی داشته باشم، وکالت را کنار گذاشتم چون وکلاد هر پرورنده، پول متفاوتی می‌گیرند. او ادامه داد: برادرم از کودکی به دروس حوزوی علاقه‌مند بود و مادرمان هم همین احساس را داشت و زمینه کار را به واسطه برادر بزرگ‌ترمان فراهم کرد تا سید ابراهیم به حوزه برود و مقدمات علوم دینی را در مشهد فراگرفت و سپس راهی قم و نزد برادرمان رفت. رئیس‌الساداتی بیان داشت: شهید رئیسی پیش از انقلاب فعالیت‌های سیاسی مختلفی از جمله توزیع اعلامیه‌های امام خمینی (ره) را در قم انجام می‌داد؛ در مشهد هم در جلسات رهبر معظم انقلاب در مسجد کرامت شرکت داشت و کارهای سیاسی اش

برادر شهید ابراهیم رئیسی:

به‌خاطر شهید رئیسی
وکالت را کنار گذاشتم